

ТЕМА 2: ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА

Питання до теми:

- 1.** Поняття джерел трудового права.
- 2.** Види джерел трудового права.
- 3.** Загальне і спеціальне законодавство про працю.

1. ПОНЯТТЯ «ДЖЕРЕЛА ПРАВА»

ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ У ДВОХ ЗНАЧЕННЯХ:

- ◎ **Матеріальні джерела права** - матеріальні або духовні фактори, суспільні відносини, природа людини, природа речей, божественний або людський розум;
- ◎ **Формальні (юридичні) джерела права** - документальні способи вираження і закріплення норм права, надання їм юридичного загальнообов'язкового значення, які виходять від держави або визнаються нею офіційно

ДЖЕРЕЛА ТРУДОВОГО ПРАВА **(У ЮРИДИЧНОМУ, ФОРМАЛЬНОМУ АСПЕКТІ)-**

це сукупність загальновідомих і внутрішньо структурованих форм встановлення і виразу нормотворчими органами загальнообов'язкових правил поведінки, що регулюють трудові та тісно з ними пов'язані відносини.

2. ВИДИ ДЖЕРЕЛ (ФОРМ) ТРУДОВОГО ПРАВА

ОСОБЛИВОСТІ ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ ТП (НПА)

1. Важливе місце серед законодавчих актів трудового права займає кодифікований акт - Кодекс законів про працю України (КЗпП України) від 10.12.1971.
2. Значна роль у регулюванні суспільно-трудових відносин крім актів, виданих на державному (централізованому рівні), належить актам локального характеру, в першу чергу, колективним договорам.
3. Особливе місце серед джерел ТП займають соціально-партнерські угоди (регіональні, галузеві, генеральна).

- ПРОДОВЖЕННЯ -

4. Для джерел ТП характерна наявність нормативних актів конститутивного характеру - типових положень, типових форм, типових правил (Типові ПВТР, Типова форма контракту).
5. Серед джерел трудового права існує масив НПА, правотворенням якого займається Національна служба посередництва і примирення України, яка не реєструє їх у МЮ України.
6. Трудове право має значний ступінь диференціації у правовому регулюванні трудових відносин у залежності від умов виробництва, суб'єктивних ознак й ін.

ТРЕБА ПОДУМАТИ !
ЯКЕ ПОНЯТТЯ ШИРШЕ,
А ЯКЕ ВУЖЧЕ?

«законодавство про працю»

чи

«трудове законодавство»

**«ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ПРАЦЮ» ШИРШЕ
НІЖ «ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО»**

КЛАСИФІКАЦІЯ НПА ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗА ДЕЯКИМИ КРИТЕРІЯМИ:

- За юридичною силою (закони і підзаконні акти)
- За сферою дії (центральні (централізовані) і локальні)
- За формою акту (закони, постанови, укази, накази й ін.)
- За правотворчим органом
- За видом суспільних відносин, регулювання яких вони здійснюють

КОНСТИТУЦІЯ
УКРАЇНИ

ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

- **Ст. 36** - право на об'єднання громадян у профспілки
- **Ст. 43** - право заробляти собі на життя працею, яку людина вільно обирає або на яку вільно погоджується
- **Ст. 44** - право на страйк працівників для захисту своїх трудових прав і інтересів
- **Ст. 45** - право на відпочинок
- **Ст. 46** - право на соціальний захист у разі повної, часткової або тимчасової непрацездатності, безробіття й ін.
- **Ст. 55** - право на захист прав у суді

МІЖНАРОДНІ УГОДИ (ДОГОВОРИ), КОНВЕНЦІЇ, ПАКТИ, ДЕКЛАРАЦІЇ, РАТИФІКОВАНІ АБО СХВАЛЕНІ ВРУ

- ◎ Угода між країнами СНД за участю України про співпрацю у галузі трудової міграції і соціального захисту трудящих - мігрантів, укладена в 1994 році;
- ◎ Угода між країнами СНД за участю України про взаємне визнання прав на відшкодування шкоди, заподіяної працівникам каліцтвом, професійним захворюванням іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним з виконанням ними трудових обов'язків, укладена в 1994 році.
- ◎ Конвенції МОП: «Про безробіття» № 2 (рат. у 1994р.), «Про щорічні оплачувані відпустки» № 53 (рат. У 1956р.) **(близько 60 ратифіковано).**

ЗАКОНИ

- Кодекс законів про працю України;
- Основи законодавства України про ЗДСС від 14.01.1998;
- Про колективні договори і угоди від 01.07.1993 № 3356-XII;
- Про оплату праці від 24.03.1995 №108/95-ВР
- Про відпустки від 15.11.1996 № 504/96-ВР
- Про охорону праці від 14.10.1992 №2694
- Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) від 03.03.1998 № 137/98-ВР

ПІДЗАКОННІ АКТИ

- ❑ Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві :постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. N 1232.
- ❑ Інструкція про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах і організаціях: наказ Міністерства праці України від 29.07.1993 № 59.

ЛОКАЛЬНІ АКТИ

- ◎ **Локальні НПА** : колективний договір, ПВТР;
- ◎ **Акти локального характеру** : штатний розклад, положення про оплату праці, положення про преміювання (депреміювання), графік змінності, графік відпусток, угода про охорону праці, накази роботодавця (тільки не індивідуального характеру!) й ін.

КЕРІВНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОСТАНОВ ПЛЕНУМУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

- ❑ 1. Про практику розгляду судами трудових спорів № 9 від 06.11.1992,
- ❑ 2. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками № 14 від 29.12.1992,
- ❑ 3. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя № 9 від 01.11.1996,
- ❑ 4. Про практику застосування судами законодавства про оплату праці № 13 від 24.12.1999.

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

- Рішення № 11-рп/2000 від 18.10.2000 (справа про свободу утворення профспілок);
- Рішення № 14-рп/2004 від 07.07.2004 (справа про граничний вік кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу);
- Рішення № 2-рп/2008 від 29.01.2008 (справа про звільнення народних депутатів України з інших посад у разі суміщення)

СУДОВА ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

◎ Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» 23 лютого 2006 року N 3477-IV ;

◎ Справи:

«Руденко проти України» від 29.11.2005 (про заборгованість ЗП);

«Інковцова проти України» від 26.07.2007 (про виплату добових);

«Чухась проти України» від 12.07.2007 (про поновлення на роботі).

3.ЮРИДИЧНІ НОРМИ ТРУДОВОГО ПРАВА ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА ЗАГАЛЬНІ І СПЕЦІАЛЬНІ (НПА ЗАГАЛЬНОЇ І СПЕЦІАЛЬНОЇ ДІЇ)

- ◎ **Загальні** норми закріплюють
принципові положення для всіх
працівників без винятку та
забезпечують єдність у правовій
регламентації відносин у сфері праці.
- ◎ **Спеціальні** норми спрямовані на
регулювання праці окремих категорій
працівників.

КРИТЕРІЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НПА:

◎Об'єктивні :

1. Сектор економіки (галузь господарства);
2. Виробничі умови;
3. Характер трудового зв'язку (тимчасовий, сезонний);
4. Природно-кліматичні і географічні умови;
5. Техногенний фактор;
6. Відповідальний характер праці;
7. Складність виконуваної роботи;
8. Організаційно-правова форма роботодавця і форма власності на його майно;

◎Суб'єктивні :

1. Стан здоров'я;
2. Вік;
3. Стать;

◎Соціальні:

1. Наявність сімейних відносин (дітей, утриманців)